

Анотація навчальної дисципліни
Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки
«Експериментальна екологія»

I. Основна мета засвоєння курсу сформувати знання, уміння, навички постановки лабораторного і польового експериментів, застосування математичних методів моделювання для відображення результатів екологічних спостережень і експериментів.

II. Місце навчальної дисципліни у програмі підготовки фахівців даного напрямку підготовки (спеціальності). Системний аналіз в екології, популяційна екологія, моделювання і прогнозування стану довкілля, економіка природокористування.

III. Завдання дисципліни. Головними завданнями дисципліни є: сформувати у студентів екологічних спеціальностей знання про взаємозв'язок основних складових екологічного експерименту; вміння застосування сучасних методів опрацювання і аналізу експериментальних даних в екології; застосування математичних моделей для відображення демографічних, економічних та природоохоронних взаємозв'язків; використання дискретних моделей обчислення і аналізу динаміки популяцій в екології; вміння використовувати математичне моделювання для опису основних типів взаємодії компонентів екосистеми, прогнозувати їх стан при екологічній експертизі.

IV. Основні результати навчання та компетенції, які вони формують.

Компетенції:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
3. Здатність планувати, організовувати та проводити екологічні дослідження.

Результати навчання:

1. Розширити базові знання з методології, методики, організації та правових основ наукової діяльності як творчого процесу.
2. Організувати спостереження та проводити контроль якості навколишнього середовища із застосуванням контактних та дистанційних методів вимірювання.
3. Обирати критерії й розраховувати інтегральні індекси та на їх основі обґрунтувати й оцінювати стан довкілля.

V. Короткий зміст дисципліни.

Тема 1. Теоретико-методологічні засади сучасної експериментальної екології. Основні поняття, предмет, об'єкт, завдання та методи дослідження експериментальної екології. Основні складові наукового дослідження: гіпотеза, теорія, моделі. Етапи наукового дослідження. Основні види наукових експериментів.

Тема 2. Організація наукових спостережень та експериментів в екології. Основні завдання наукових експериментів, методологічні проблеми і способи їх розв'язання. Основні етапи планування спостережень та експериментів в екології. Особливості проведення екологічних спостережень та експериментів в польових та лабораторних умовах. Застосування математичних методів для опрацювання результатів екологічних спостережень і експериментів.

Тема 3. Сучасні методи опрацювання і аналізу експериментальних даних в екології. Методи аналізу абіотичних факторів і рівня забруднення навколишнього середовища. Методи оцінки впливу абіотичних факторів і рівня забруднення навколишнього середовища. Застосування мета-аналізу в багатофакторних дослідках. Методи оцінки гетерогенності результатів досліджень. Регресійний мета-аналіз. Графічні методи відображення результатів мета-аналізу.

Тема 4. Математичне моделювання в екології. Класифікація типів математичних моделей в екології. Детерміновані моделі. Стохастичні моделі. Емпірико-статистичні моделі. Моделі різниць. Матричні моделі. Оптимізаційні моделі. Імітаційні моделі. Регресійні моделі в екології.

Тема 5. Теоретичні основи оптимального планування в багатофакторному аналізі даних. Плани дисперсійного аналізу. Плани багатофакторного аналізу. Плани відсіюючого

експерименту. Плани для експериментування в умовах “дрейфу” даних. Плани для вивчення механізму явищ. Плани для побудови діаграм “складова – властивість” і “складова – стан”.

Тема 6. Математичні моделі демографічних, економічних та природоохоронних взаємозв’язків. Рівняння обчислення чисельності населення. Рівняння обчислення забруднення на одиницю продукції. Рівняння обчислення запасу природного капіталу.

Тема 7. Дискретні моделі та рівняння популяцій в екології. Дискретні моделі біологічної популяції. Використання дискретних моделей обчислення і аналізу динаміки популяцій в екології. Дискретна модель необмеженої виокремленої популяції. Дискретна модель популяції з врахуванням вікової структури популяції.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу.

Кафедра екології факультету природничо-географічної освіти та екології: проф. Волошина Н.О., доц. Шевченко В.Г.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу.

На вивчення дисципліни передбачено 90 годин (3 кредити ЄКТС), з яких: лекційних – 12 год., практичних – 12 год., самостійної роботи студентів - 66 год.

VIII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни.

Горковенко Н. Е. Экспериментальная экология: Курс лекций / Н.Е. Горковенко. – Краснодар: КубГАУ, 2015. – 53 с.

Горковенко Н. Е. Математическое моделирование в экологии: Курс лекций / Н.Е. Горковенко – Краснодар : КубГАУ, 2015. – 45 с.

Зарипов Ш. Х. Введение в математическую экологию: Учебно-методическое пособие / Зарипов. – Казань: Изд-во Казанского федерального университета, 2010. – 47 с.

Проблемы экологического эксперимента (Планирование и анализ наблюдений) / Под ред. чл.-корр. РАН Г.С. Розенберга и д.б.н. Д.Б. Гелашвили; сост. и коммент. д.б.н. В.К. Шитикова. – Тольятти: СамНЦ РАН “Кассандра”, 2008. – 274 с.

IX. Система оцінювання:

Поточний контроль: оцінювання виконання завдань на практичних заняттях, оцінювання 2-х модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, розв’язування задач.

Підсумковий контроль: залік у III семестрі.